

Naročnina mesečno
25 Din, za inozem-
stvo 40 Din — ne-
deljska izdaja ce-
loletno 96 Din, za
inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v
Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050 — nočna 2996, 2994 in 2050

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

SLOVENEK

Ček. račun: Ljub-
ljana št. 10.650 in
10.349 za inzerate.
Sarajevo št. 7565
Zagreb št. 39.011,
Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitar-
jeva 6, telefon 2992

Nesrečna misel

Zdi se, da se sme o vsakem načrtu gospoda Macdonalda za ozdravljenje Evrope reči z besedami iz Novega zakona, da so »oni, kateri so v grob položili prvega, že pri vratih, da odnesejo drugega.« Enaka usoda grozi tudi zamisli, ki ga je šef angleškega kabineta prinesel kot plod razgovorov z Mussolinijem predvčerajšnjim zjutraj iz Rima na ogled v Pariz, čeprav nosi ta najnovejši načrt preporoda Evrope izredno simpatično ime »kluba miru«.

Uradni komuniké, ki ga je izdalo še istega dne zvečer francosko zunanje ministrstvo, pravi, da je gospod Daladier, potem ko je rimski projekt evropskega miru proučil, izjavil, da je tudi Francija za prijateljsko sodelovanje štirih evropskih velesil v okviru duha Zveze narodov; kar pa se tiče rimskega načrta v njegovi konkretni obliki, bo treba zelo temeljitega pretresa posameznih točk...

Mislino, da se ne motimo veliko, če v teh besedah vidimo skrajno vljudno sestavljeno formulo, s katero se polaga plemenita inicijativa gospoda Macdonalda z vsemi častmi v zaslužen grob, radi česar ne bo v Evropi gotovo nihče drugi iznenaden kakor mogoče samo gospod Macdonald. Že v momentu, ko je italijanski vladni komuniké o rimskem sestanku sporočil svetu, da sta italijanska in angleška diplomacija sklenili predlagati direktorij štirih velesil, ki naj vlada Evropo približno tako kakor vlada Italijo gospod Mussolini, je bilo jasno, da je gospod Macdonald ali čisto pasivno popolnoma podlegel začarajočemu vplivu duceja in zastavil svoj veliki vpliv za čisto fašistični zamisel obrzdanja evropskih narodov — ali pa je tudi sam po svoji znani averziji do srednjih in malih držav Evrope, katere g. Macdonald nikoli ni preveč skrival, aktivno doprinesel k rezultatu, ki je v Evropi izzval vse kaj drugega nego prijazno reakcijo. Zakaj če je izmed številnih načrtov, ki merijo na utrditev evropskega miru po minuli vojni, kateri zgrešen, potem je gotovo v kali zgrešen ta, ki hoče pod videzom pacifističnih tedene bivšega leaderja angleške delavske stranke vsiliti svetu diktaturo Mussolinijevih imperialističnih nazorov o bodoči organizaciji in podobi Evrope.

Gospod Macdonald, ki si je že takoj od početka olajšal eventualni umik s tem, da se na Mussolinijev načrt definitivno ni prav nič vezal, zagotavlja sicer, da nihče ne misli na to, da bi velike države vsiljevale svojo voljo malim; toda to zadržilo, napravljaja enak vtis kakor zagotavljanja italijanskega časopisja, da direktorij štirih evropskih velesil ni mišljen v nasprotju s forumom Zveze narodov; te izjavi nimata prav nobene druge vrednosti kot sploh take izjave, ki prihajajo po izvršenih dejstvih kot tolažilo onim, ki proti njim protestirajo. Hvala Bogu, da rimski sestanek ni dejstvo v takem smislu, ampak samo dogodek, kakor smo jih doživeli po letu 1919 že mnogo. Vsi se še spominjamo, da smo imeli takoj po vojni nek conseil suprême, predstavništvo zavezniških velesil, ki je vodilo Evropo do leta 1922, da se določbe verzajskega miru striktno izvedejo in da se spravi v tek ustroj Zveze narodov. Direktorij, kakršnega sta si sedaj zamislila g. Macdonald in Mussolini, je le povratek k takemu conseil, s to razliko, da naj bi ta conseil verzajsko pogodbo »počasi, mirno in obzirno« demontiral...

Zakaj komentarji italijanskega in angleškega časopisja (ki je pa zelo rezervirano in vse kaj drugega nego enodušno za g. Macdonalda) ne puščajo nobenega dvoma o tem, da hoče Mussolini doseči soglasje med velesilami, ki naj tvorijo evropski direktorij brez nadležne navzočnosti in besede malih in srednjih sil, samo zato, da se doseže takozvana mirna revizija verzajske mirovne pogodbe. Franciji bi v direktoriju s takimi cilji in smernicami ne bila namenjena druga vloga nego vloga žrtve, ki naj radostno žrtvuje na oltar same sebe in pridobitve svojih zaveznikov po osvoboditvi od nemškega jarma, dočim bi Nemčija in Italija sporazumno dirigirali ta lepi koncert, pri katerem naj bi Anglija odločala proti Franciji vsakokrat, kadar bi se le-tej kakšna žrtev zdela prevelika in preboleča. Težko si je predstavljati, kako je mogel gospod Macdonald, ki v vseh zadevah, ki se neposredno tičejo interesov britanskega imperia, vendar tako zelo realno misli, pristati na tako idejo evropskega koncerta, v katerem bi bili vedno trije proti enemu? Mogoče se je šef angleškega kabineta zamislil v vlogo Metternicha, ki je svojčas zasnoval podobni zamisel ureditve Evrope, ki naj bi jo vodila sveta alijanca velesil s soglasjem Francije — toda sveta alijanca je bila zveza držav, ki so zmagale, Francija pa je bila poražena in restavrirana po milosti zmagovalcev. Ali naj danes Francija igra isto vlogo kakor na dunajskem kongresu, ko pa je danes ona zmagovalka, Nemčija pa, ki je morala doživeti poraz svojega imperializma nad Evropo, naj diktira svetu zopet svoje pogoje, da se ohrani mir? Ako rečemo, da je tak zamisel nerealna, smo rabili najmilejši izraz, ki je mogoče v tem primeru. Tako zmagovalci v vojni more Evropi diktirati tako politične podobne, ne pa »klub miru«, ki se more zaenkrat naslanjati samo na v ničemer ne utemeljene pretenzije italijanskega in nemškega fašizma, ki se začenjajo pri »poljskem koridorju«, nasičene pa bi bile šele na razvalinah svobode vseh »srednjih« in »malih« evropskih narodov!

Mislino, da je spričo tega odveč, če bi izgubljali veliko besedi o stališču, ki nam ga narekujejo naši lastni življenjski interesi napram »direktoriju«, kakor si ga je zamislil Mussolini in ga s blagohotnimi čustvi sprejema gospod Macdonald. Ta dva državnik nista samo namenila pri vodstvu evropske politike vlogi poslušnih blapcev zapadnim slovanskim narodom, ampak sta, kakor nam povedo angleški listi, izključila od kakršnegakoli soddločanja in vpliva tudi vso orientalo Evropo, to je Poljsko in na Rusijo, ki je imela dozdaj vsaj indirektno velik vpliv na Evropo po Zvezi narodov. Naj to stališče še tako odgovarja tradicionalni Slo-

Naše stališče glede posvetovanj v Rimu

Odločna borba malih držav proti diktaturi velesil

Zveza s Poljsko na vidiku

Belgrad, 22. marca 1. V uradnih krogih naše zunanje politike vlada velika rezerva glede dogodkov, ki so se zadnje dni izvršili na polju zunanje politike in ki se tičejo poskusa, organizirati mir med evropskimi narodi z ustanovitvijo direktorija štirih velesil z izključitvijo sodelovanja malih držav. Toda odgovorni krogi zasledujejo razvoj pogajanj v Rimu in v Parizu z največjo pozornostjo in že dejstvo, da je naš zunanji minister, akoravno ima v Zenevi svojega delegata Konstantina Fotiča, smatral za potrebno, da v kratkem presledku ponovi potovanje v Zenevo in da sam osebno prevzame vodstvo ne samo naše jugoslovanske delegacije ampak delegacij Male antante, dokazuje, da se delovanje diplomacije velesil zasleduje z budnim očesom. Voditelji Male antante ne bodo dovolili, da se jih preseneti niti, da se interesi malih držav postavijo pod kontrolo evropskega direktorija izven območja Zveze narodov.

Kako se nameravajo braniti države Male antante? Ustanovitev pakta med Českoslovaško, Romunijo in Jugoslavijo je bila nujna posledica, to danes pada jasno v oči, že več kot šestmesečnega prizadevanja Velike Britanije in Italije, da se »malim« državam prepreči, da bi s svojimi pri Zvezi narodov enakovrednimi glasovi onemogočevale še nadalje sklepe, ki so jih velesile spoznale za dobre. Kakor hitro se je v Evropi namreč uveljavilo načelo, da naj pri ocenjevanju pravic in pri vrednotenju dolžnosti, v kolikor se tičejo narodov, igra odločilno vlogo število prebivalstva, oziroma številna moč stoječe vojske, mesto etičnih norm mednarodnega prava, potem je bil pakt med državami Male antante nujnost državne in narodne samcobranbe.

Male države bodo torej v prvi vrsti ta pakt še izpopolnile z skupnim in enotnim delovanjem tudi na drugih poljih, kjerkoli bo koristno in potrebno, da s tem dokažejo svojo eksistenčno upravičenost in da bo njihova želja pridobila na teži v zboru evropskih držav, ki so uvedle razdelitev v velike in male države ali države prvega in drugega reda.

MacDonald-Mussolinijev načrt

Položen ad acta!

Bistveni pridržki Francije, ki ne zapusti svojih zaveznikov

Francoski komuniké

Pariz, 22. marca. Vlada je izdala tale komuniké o razgovorih med francoskimi in britanskimi ministri, ki so izmenjali danes svoje misli o predlogih, katere je sestavil na rimskem sestanku Mussolini in katere je prinesel v proučitev v Pariz Macdonald:

Britanski premier in državni tajnik za zunanje zadeve sta se ustavila v Parizu na povratku iz Rima, da obvestita predsednika francoske vlade in zunanjega ministra o značaju svojih razgovo-

rov z Mussolinijem. Angleški in francoski ministri so v dolgih razgovorih izmenjali svoje misli. Francoski ministri so se zahvalili svojima angleškima tovarišema za informacije, ki sta jim jih prinesla in ki jim bodo omogočile podrobno proučitev predlogov. Ministri obeh držav si bodo v kratkem spet sporočili, kakšno stališče so zavzeli. Francoski ministri so izjavili, da žele, naj bi se v interesu evropskega miru doseglo v okviru Zveze narodov zaupno sodelovanje med štirimi francoskimi velesilami in stalnimi člani ZN.

Predsednik francoske vlade Daladier

rov z Mussolinijem. Angleški in francoski ministri so v dolgih razgovorih izmenjali svoje misli. Francoski ministri so se zahvalili svojima angleškima tovarišema za informacije, ki sta jim jih prinesla in ki jim bodo omogočile podrobno proučitev predlogov. Ministri obeh držav si bodo v kratkem spet sporočili, kakšno stališče so zavzeli. Francoski ministri so izjavili, da žele, naj bi se v interesu evropskega miru doseglo v okviru Zveze narodov zaupno sodelovanje med štirimi francoskimi velesilami in stalnimi člani ZN.

Brez „malih držav“ ne!

Pariz, 22. marca. Ž. O večeršnjih pogajanjih francoskih in britanskih državnikov se pozitivno ve samo to, da je Francija prvi člen Mussolinijevega načrta, ki določa 10 letno oboroževanje premirje, kakor tudi 10 letni odmor v uporabi nasilnih sredstev pri reševanju mednarodnih sporov, označila kot sprejemljiv. Kar se pa tiče ostalih členov pakta, je Francija stavila številne omejitve in ugovore, radi česar bo brezpogojno prišlo do dolgotrajnih pogajanj, za katere pa danes še nihče ne more vedeti, kako in kdaj se bodo končala. Kar se tiče točke, ki določa revizijo mirovniških pogodb, so zahtevali francoski državniki, da mora v tem oziru brezpogojno in izključno veljati čl. 19 pakta Zveze narodov, ki odreja, da revizijske predloge prouči Svet Zveze narodov, radi česar ne bo mogoče enostavno ignorirati malih držav, ter je na ta način zavarovana pravica veta vsakogar. Kar se tiče predloga, da štiri velesile sodelujejo v vseh kolonijalnih vprašanjih in da se izvrši revizija obstoječih kolonijalnih mandatov, so francoski državniki izjavili, da so pripravljeni pogajati se v tem vprašanju.

Agencija Havas je izdala danes komuniké, v katerem pripominja, da pripombe Daladiera in Boncourja na večeršnje italijanske predloge vsebujejo v glavnem sledeče štiri točke: 1. Če bi ta pakt, ki bo ostal omejen samo na štiri velesile, ne razdelil Evrope v dve kategoriji narodov, potem bi bil sprejemljiv; 2. po tem paktu kaže, da se hoče vmešati v obstoječe pravice Zveze narodov, pred katero so vse države enakopravne; 3. potrebno je oceniti posledice in pogoje revizije. Na

Nevarni odmevi iz Rusije

„Nemčijo vodijo avanturisti“

Moskva, 22. marca. »Izvestjac« prinašajo članek z naslovom »Kam gre Nemčija«. Piše navaja nemški list »Kreuzzeitung«, ki je hvalil govor Molotova o zunanji politiki Sovjetske Rusije, čes, da je ta govor zelo preudaren in miren. Zal pa vodijo nekatere države zdaj razni avanturisti. V tej zvezi navaja Hitlerjevo izjavo, da se Nemčija lahko polasti novih ozemelj samo v Rusiji. Podobno piše nacionalni socialist Rosenberg v neki svoji knjigi, da bo morala Nemčija uničiti Poljsko in zasesti del sovjetskega ozemlja, z neodvisno Ukraino pa skleniti zvezo. Nemško vladno časopisje se pritožuje nad načinom, kako sovjetski listi komentirajo nem-

Razvoj odpora proti zamisli diktature štirih velesil v Evropi pa bo vzel, vsaj tako se tukaj namiguje, še eno drugo smer. Poljska republika se je, odkar je prevzel vodstvo zunanjega ministrstva polkovnik Beck, prizadevala, da se v Zenevi in drugod po zapadni Evropi uveljavi kot velesila, kar je tudi v resnici. Nedavna potovanja ministra-pomočnika grofa Šembeka po Evropi so imela ta namen ali ohraniti vrhovno avtoriteto Zveze narodov, kjer se vse države enakovredno uveljavljajo, ali pa najti v diktatorskem direktoriju Evrope peto mesto. Ta prizadevanja se očitno niso posrečila, kajti rimski sestanek te možnosti niti omenil ni. Zaradi tega ter zaradi preobzirne in premalo pogumne francoske zunanje politike se je v Varšavi rodilo spoznanje, da je zblizanje z državami Male antante za enkrat edino sredstvo, ki stoji na razpolago v borbi proti evropskemu direktoriju štirih kakor tudi proti nevarnostim novega režima v Nemčiji.

Menda ne bomo razkrili nikake tajnosti, če omenimo, da so se med ministri Male antante ter polkovnikom Beckom že pričeli razgovori o eventualnem vstopu Poljske v pakt Male antante, ki bi se izvršil tako, da bi se ustvaril še en permanentni svet in še eno permanentno tainštvo v Zenevi, v katerem bi sedeli zastopniki Male antante in Poljske. Poljska bi se na ta način ne vtelesila v pogodbo Male antante ampak ustvaril bi se nov pakt, ki bi obsegal vse štiri države, določeval skupno zunanjo politiko, dal smernice za vsakovrstno sodelovanje v obrambi državnih meja in drugih interesov in predstavljal nasproti zunanjim velesilam eno ogromno velesilo 85 milijonov ljudi.

Odpira se še ena možnost, ki jo zna narekovati potek zunanje-političnih dogodkov. Takim imenovanem male države bodo prisiljene, četudi nerade, da se zanimajo za to, kakšno korist bi utegnile imeti za nje, pri organizaciji evropskega miru, ki bi naj bil tudi za nje prirejen, tesnejše sodelovanje z Rusijo. Vesti iz Zeneve namreč namigujejo, da so na inicijativu polkovnika Becka in še drugih ministrov Male antante že napravili prvi poskusni koraki.

vsak način se mora zaslišati in vpoštevati stališče Poljske in male antante; 4. potrebno je zvedeti s pomočjo kakšnega varnostnega ukrepa se lahko dovoli pravica Nemčije do enakopravnosti v orožju.

Angleški ministri so priznali, da je potrebno, da francoski strokovnjaki proučijo celotni načrt. Obe vladi sta se obvezali, da bosta v najkrajšem času izmenjali svoji stališči v tem vprašanju v vseh podrobnostih.

V zvezi s tem komunikéjem objavlja še nacio-nalistični »ECHO de Paris«, da niso resnične vesti, da bi bil Daladier sprejel britansko-italijanski načrt. Nasprotno, pridržal si je pravico, da stavi dalekosežne protipredloge. Druga važna omejitev, ki jo zahteva Daladier, je razorožitveni problem. Tu je Daladier mnenja, da bi brezpogojno priznanje nemške enakopravnosti rodilo brezpogojno oboroževanje Nemčije.

Francija trdna

London, 22. marca. Ž. Pertinax piše v »Daily Telegraphu«, da Daladier pravzaprav ni gladko odbil britansko-italijanskih predlogov, pridržal pa si je pravico, da postavi celo vrsto ugovorov, to tembolj, ker Mussolini o priliki konference z Macdonaldom ni pokazal preveč volje pogajati se o irancosko-italijanskih spornih vprašanjih in v tem oziru sploh ni hotel iti Franciji prav nič na roko. Včeraj se Macdonaldu ni posrečilo, da bi v kateremkoli oziru pridobil Daladiera za svoje stališče, ker se je Daladier energično branil. Radi tega se bo najbrže razvila dolgotrajna diplomatska debata. Novi sestanki državnikov še niso določeni.

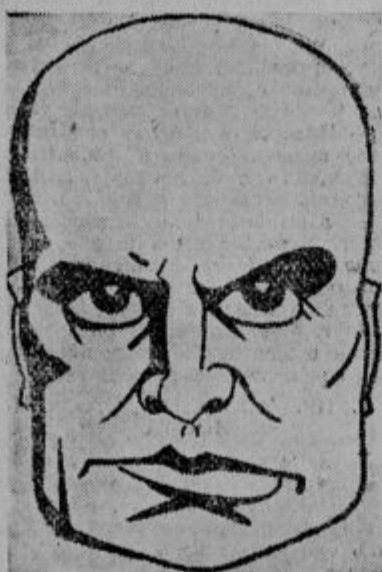
Pariški dopisnik »Daily Herald« poroča, da je Macdonald vztrajal v Rimu na tem, da se v pakt vpiše tudi kolonijalni problem ter je poudarjal, da bi bila Velika Britanija pripravljena vrniti Nemčiji nekaj kolonij izključno radi tega, da pridobi Hitlerja za italijansko-britanski načrt.

MacDonald se opravičuje

Pariz, 22. marca. Ž. Davi sta Macdonald in sir Simon odpotovala z letalom v London, kamor prideta danes popoldne. Na vladni seji, ki se bo vršila še popoldne, bo Macdonald podal obširen ekspozé svojim ministrskim tovarišem o pogajanjih, ki jih je vodil v Parizu, Zenevi in v Rimu. Nocoj pa bo imel najbrže tudi govor v poslanski zbornici. Pred svojim odhodom je Macdonald izjavil časnikarjem, da angleško-italijanska inicijativa v nobenem slučaju ne gre za tem, da poruši Zvezo narodov, temveč ji hoče nasprotno pomagati.

Poljska nastopa

Varšava, 22. marca tg. Poluradna »Gazeta Poljska« napoveduje, da se je že začela diplomatska protiakcija Poljske proti rim. paktu. Desničarska opozicijska »Gazeta Varšavska« zahteva politično aktivnost v Rimu samem, ker vodi protiakcijo samo minister Beck v Parizu.

Mussolini

Po otvoritvi Hitlerjevega režima v Potsdamu

„Hitlerjeva pomlad“

Brezidejen, prazen, pustolovski govor

Od našega monakovskega dopisnika smo sprejeli spodnje vrste. Prinašamo jih kot značilne doprine k dogodkom v Nemčiji, ne da bi sami zavzeli kakršnokoli stališče.

Monakovo, 22. marca. (Telef. »Slovenca« — dr. W.) Velikostne pompoznosti otvoritve nemškega parlamenta so mimo. Vsakdanje življenje je nastopilo in izza melodij starih cesarskih popevk, izza blestečih uniform starih cesarskih oficirjev, izza hrbtov cesarskih generalov in izza plapolajočih starih cesarskih zastav je zazijala z meglo prepredena vsakdanjost.

Kot neboljen fant je stal ta Hitler, soboslikar, pred starim nemškim hramom Hindenburgom, ki vože »staro slavo pruskim armad« s početom mladih rodov prerajene Nemčije. Z mrkami obrabi so ga gledali stari pruski »Haudegeni«, s tajinskim smehom so se mu nasmejevali, kot nekdanji Kerenski v Rusiji — stari pruski princ, med tem ko je zunaj valovila stotisočera množica ljudi, ki so sledili njegovim besedam.

S hrepenenjem, da s hrepenenjem smo pričakovali, kaj nam bo ta človek, ki je 15 dolgih let rotli in grozil, vabil in obljubljal, stiskal pesti in lomil, prinesel, ko mu bo izročena usoda 60 milijonskega naroda, da pogasi glad in žejo milijonov, ki so zapustili družine in cerkve in sledili magičnosti njegovih prorokovanj.

In kaj je prinesel. Majhen v tem grozoto vzbujajočem okviru pruskega militarizma in osvobodnega tevtovskega duha je bil ta govornik in majhen je bil njegov govor. Najslabši brez dvoma, kar jih je držal v dobi svoje politične kariere. Niti grozil ni, niti obljubljal več ni, kot da bi ga bilo strah pred stari pruski silami, ki so na njegov neboljen poziv vstale iz davnih grobov in se zbrale v novi Wallhalli, ki jo je kdaj, ne da bi je poznal, Kerenski!

Nič več starega polta, nič več novih perspektiv! Brez življenja, brez idej, brez vsebine je bil ta govor v senci pruskih kraljev, ki so vstale in ga bodo zadušile, predno se bo tega zavedel in morda prinesel nove neizmerno gorje onim ljudskim masam, ki so od Hitlerja pričakovale sreče!

Zedinjenje nemških plemen, v pruskem duhu, primat politike, ki naj organizira in vodi življenjski boj naroda, podvig vseh življenjskih narodov in

Otvoritev pruskega deželnege zboru

Berlin, 22. marca. tg. Pruski deželni zbor, ki se je sestel danes k otvoritvi seji, se je po kratki seji zopet odgodil. Predsednik deželnege zboru je dobil pooblastilo, da določi čas in dnevi red prihodnje seje same. Proti pričakovanju pa ni prišlo do volitve pruskega ministrskega predsednika. Ni še razjasnjeno vprašanje, ali naj postane pruski ministrski predsednik Papan ali pa kak narodni socialist. Prvotno se je nameravalo določiti von Papena za ministrskega predsednika, pa je ta misel zadela na odpor pri narodnih socialistih v deželnege zboru. Zdi se, da se ta odpor ni mogel odstraniti, tako da bo do prihodnjega sestanka deželnege zboru, ki se pričakuje začetkom maja, ostala na vladi komisarska vlada s Papanom kot komisarskim ministrskim predsednikom.

Seja pruskega deželnege zboru je bila pod istim vplivom, kakor večerajnja otvoritev državnega zboru v Krolvi operi. Poslopje je bilo strogo zastraženo, na poslopju samem pa so vibrirale tri zastave, črno-belo-rdeča, hitlerjeva, na sredi pa črno-bela pruska zastava. Z enakimi zastavami je bila okrašena tudi sejna dvorana. Starostni predsednik narodno-socialistični general Litzmann je otvoril sejo z izjavo, da mu je srčna potreba izjaviti, da se narod za narodni preokret mora zahvaliti samo Adolfu Hitlerju in narodno-socialističnemu pokretu. Narodni socialisti ne priznavajo nobenega drugega voditelja nemškega naroda, kakor Adolfa Hitlerja. Dobesedno je dostavil: »V tem smislu odvarjam deželni zbor Hitlerjeve pomladi.« Zelo oster govor je imel narodno-socialistični deželni poslanec Franc Kube, ki je porabil priliko za to, da je nasprotnike spominjal na vse krivice, ki so jih v preteklih letih napravili narodno-socialističnim poslancem, ko so bili v opoziciji.

»Slučajna diktatura« v Avstriji

Schutzbund bo razpuščen

Dunaj, 22. marca. Z. Jutranja Reichspost piše, da vlada pripravlja zopet celo vrsto novih nujnih naredbi radi večerajnje razprave pred porotnim sodiščem, ker so porotniki opustili 6 članov republikanskega Schutzbunda, ki so morali nekega rudarja in tri narodne socialiste. Po nujni naredbi naj bi se ukinila porotna so-

Balkanska konferenca

Pogajanja med Grki in Bolgari

Sofija, 22. marca. Z. Ponoči je preko Ruščanka prispela v Sofijo grška delegacija, ki se je udeležila balkanske konference v Bukarešti. Delegacija vodi Papanastasiu. Grška delegacija bo ostala v Sofiji dva dni in bo stopila v zvezo z nekaterimi bolgarskimi ministri, s katerimi se bo pogajala za ureditev še neurjenih finančnih in gospodarskih vprašanj med Grčijo in Bolgarijo, da bi se potem takoj lahko prešlo na reševanje vprašanj političnega značaja. Papanastasiu je danes ob 15 sprejel v poslopju

Poljska zaupa samo sebi

Varsava, 22. marca. AA. Pač poročajo: V razpravi o zakonskem načrtu, ki daje predsedniku republike posebno pooblastilo, je predsednik ministrskega sveta Pristor imel daljši ekspozicije. Dejal je, da so mnoge države še vedno izpostavljene močnim gospodarskim stiskam, ki bi se dale ublažiti le z mednarodno akcijo. Ker pa na govorih mestih v inozemstvu ni za take akcije dovolj razumevanja, mora Poljska zaupati v lastna sredstva, da preko sedanja stiske. Vlada ne bo odredila posebnih ukrepov, marveč zaupa v koristno uporabo prirodnih gospodarskih virov. Vlada je v zadnjem času olajšala finančna bremena in dovolila kmetijstvu in industriji razne druge olajšave. Industriji so bile

zila za ustvaritev nemške bodočnosti, neklonljiva avtoriteta, ki naj pometa z dosedanjim oklevanjem državnega vodstva, uničevanje vseh, ki so državi škodljivi, ustvaritev prave nemške skupnosti v jeklenem obroču discipline, ki naj objame vse stanovne in vse razrede. Ali je to tretje cesarstvo? Ali je v tem krub, katerega čaka 10 milijonov brezposelnih, ali je v tem garancija miru, po katerem naravnost drhtijo široke plasti delovnega ljudstva, ali je v tem orožje proti razkrajačim silam nemorale in brezboštva, ki glodajo na temeljih narodovega zdravja, ali je v tem bič, s katerim naj se izženejo izrodki sebičnega kapitala, ki sedi na virih narodovega bogastva? Ali vidite tukaj tisto magično palico, s katero se bo izvršil notranji, duševni preporod nemškega naroda, ki bo zagarantiral njegovo zunanjo svobodo in njegov zunanji materijalni blagor?

Puhle fraze, ki dišijo po narodni cerkvi in novem razrednem boju. In temu na ljubo nemški narod žrtvi je svoboda demokracije, svoboda misli in svoboda besede!

Niti ene besede hvalečnosti na naslov vseh onih, ki so sprejeli Nemčijo, ko je pol mrtva izšla iz svetovne morije, izčrpana, obubožana, ki so proti vsakim upom upali, ustvarjali, se borili proti težavam in izvršili vse to ogromno delo gospodarskega podviga, pred katerim je svet z občudovanjem obstal!

Zastave, uniforme, muzika, parade in bakljade, to ni program, ki ga nemški narod potrebuje. Ko bo to izginilo, bo ostala praznina, če se ne bodo v Hitlerjevi okolici znašli drugi ljudje, med onimi pred vsem, ki so v Potsdamu z mrkami obrabli izpod jeklenih čelad gledali na vse te ceremonije ali z ironičnim smehljajem spremljevali apoteozo pustolovca, drugi ljudje, pravim, ki bodo mase, ki jih je 15 letno hitlerjevo demagoško razgibalo, z drugimi gesli podvržili in podjarmili. Kdo ve? Mase niso zveste, niti takrat, ko jim poleg circensne nudiš tudi kruha, kako naj ostanejo zveste, ko se jim dajejo samo circensne, kruha pa nel Kerenski!

Potsdamska ceremonija me je nehoti spominjala na to žalostno figuro iz ruske revolucije, ki sedaj kot senca tava po evropskih državah, preganjana od duhov, katere je poklicala, in prokleta od milijonov, ki so zaradi njega žrtvovali svobodišne odrešenega človečanstva. Za Hitlerjem vidim druge, ki vstajajo, ki bodo morebiti res dali nekaj novega. A bojim se, da niti Hitlerja niti njegovih epigonov nemški narod in Evropa ne bosta blagoslovila za to, kar sedaj v Nemčiji prihaja.

Kdo je zožgal parlament?

Berlin, 22. marca. tg. Glede požara v poslopju nemškega državnega zboru se je sedaj izdalo uradno poročilo, katero ne trdi več, da bi bili tudi socialisti demokrati v zvezi s požigalci. Prijeti holandski komunisti van der Lubbe je bil razen z nemškimi komunisti v zvezi tudi z inozemskimi komunisti, tako tudi z onimi, ki so bili radi atentata na solijski katedralo 1. 1925 obsojeni na smrt odnošno na težko ječo. Dotične osebe so zaprje. Uradno poročilo pravi na koncu: Za to, da komunistični krogi niso v zvezi s požarom palače drž. zboru, ne dajejo poizvedbe najmanjšega poudarka.

Prve naredbe: kazni, zapori...

Berlin, 22. marca. AA. Predsednik Hindenburg bo podpisal tri uredbe na podlagi čl. 48 ustave. Po prvi uredbi bo proglašena amnestija za vse zločine, storjene med bojem za zmago nacionalne revolucije. Druga uredba bo predpisala stroge kazni za vsakega, kdor bo nosil uniforme skupin, ki podpirajo vlado nacionalne obnove, ne da bi bil član te skupine. Kazen za to bo od navadne ječe do smrtne kazni v težjih primerih. Zapor do 2 let ali pa ječa v težjih primerih bo kazen za vsakega, kdor bo širil netočne ali pretirane vesti, ki bi mogle škoditi ugledu države ali pa skupin, ki podpirajo vlado. Tretja uredba bo imenovala izjemno sodišče za zločine, ki pridejo pod pravosodje odloka o zaščiti nemškega naroda in države ter novejših uredb.

dišča in ponovno sprejela smrtne kazni. Istotako namerava vlada z nujno naredbo spremeniti volilni zakon. Danes bo izšla nujna naredba, s katero bodo spremenjene carinske tarife, vendar pa pri tem naglašajo, da bodo vse spremembe izvršene iz čisto gospodarskih razlogov.

bolgarske akademije znanosti zastopnike inozemskega tiska v Sofiji, katerim je podal kratek ekspozicije o rezultatu dela na zadnji balkanski konferenci v Bukarešti. Papanastasiu je zlasti poudarjal, da vprašanja manjšin ni mogoče rešiti toliko časa, dokler se med balkanskimi državami ne ustvari atmosfera prijateljstva, zaupanja in vzajemne varnosti, za katero bo balkanska konferenca na svojih bodočih sestankih z vso energijo delala.

znižano socialne obveznosti in znižanje cen surovin. Zaradi tega je vlada mogla premagati odpor nekkih industrijskih panog in kartelov ter doseči znižanje cen nekaterim industrijskim proizvodom.

Neodvisno od tega pa pripravila vlada, je dejal predsednik vlade, niz javnih, produktivnih del, da zaposli s tem čim večje število brezposelnih delavcev. Ta akcija ne bo odvisna samo od vlade, temveč predvsem od podpore s strani združenega naroda. Vlada ne vidi dogodkov, ki bi mogli spremeniti njene sklope in njene načrte, po drugi strani pa se tudi ne bo dala zapeljati od gospodarskih potreb, ki se pojavljajo v drugih državah.

Borba na daljnem vzhodu

Amerika se zasidra v Kitaju

Tokio, 22. marca. Z. Po poročilih lista »Nishi-Nishi« iz Kantona je Amerika spopad med Kitajsko in Japonsko izkoristila za to, da okrepi svoj lasten vpliv v kantonski provinci. Poglavje te pokrajine Čenčiang je že popolnoma pod ameriškim vplivom. Nadalje poroča omenjeni list, da sedaj faktično vsi ameriški svetovalci vso oblast v Kantonu in da je prejšnji

K zadnjemu polomu v Ameriki

Ameriška finančna kriza

(Izvirni dopis iz Zedinjenih držav)

6. marca 1933.

Rooseveltova vlada se je takoj po ustoličenju znašla pred silno perečimi vprašanji. Ves gospodarski stroj je takorekoč v razpadu. Državne vlade odpovedujejo. V zakonodajni države Severne Dakote so že resno razpravljali za odpad od Unije. Država Indiana je dobila guvernersko diktaturo. Južno državo prosijo za zvezno pomoč. Farmerji držav Iowa in Wisconsin se puntajo in tudi drugod je pretekla meseca prišlo do opetovanih izsedov. V državi Mississippi je bilo tekom preteklega leta prodanih na javni dražbi 60.000 posestev, da se plačajo državi in zvezni davki. Brezposelnost je vse splošna. Hooverjeva finančna rekonstrukcijska korporacija je učinkovala kakor kaplja v morje. Finančne in industrijske grupe res izjavljajo, da jih je korporacija rešila propasti, toda splošno se med ljudstvom prav nič ne pozna izboljšanje. Davki pa so neznošni. Posesniki niti v najbolj cvetočih mestih ne morejo več vzdrževati.

Novi predsednik

Novi predsednik sicer veliko obljublja in je takoj prve dni že storil važne korake, ki naj vodijo v sanacijo razmer. Predvsem je sklical k posvetovalnemu guvernerje vseh držav. Temu je sledilo sklicanje izrednega zasedanja zveznega kongresa. Kabinet je bil pravočasno sestavljen, da se je takoj po ceremonijah lotil administrativnega dela. Kabinetno delo je mogoče malo spravila s tira nenadna smrt senatorja Walsh, imenovanega zveznega tajnika za pravosodje. Kot odlični državnik je imel postati nekaka duša Rooseveltovega kabineta. Na njegovo mesto pa je bil imenovan istotako odlični senator Cummings. Ostali zvezni tajniki so manj znane osebnosti, ne kakor se je splošno pričakovalo, da bodo v Rooseveltovem kabinetu sami prvaki iz ameriškega državništva.

Ob nastopu Roosevelta je ameriško javnost najhujše zadela bančni zastoj. Dasi je bila kriza napovedana in so se njeni predznaki posamič porajali že par mesecev, je splošno ustavljenje bančnega poslovanja neprijetno presenetilo vso deželo. Kriza se radi momenta, v katerem je nastopila, bolj pripisuje demokratom kot pa triletnemu gospodarskemu zastojanju dežele. Tolmači se kot psihološki rezultat radi spremembe v vladi, kajti še vedno so demokrati nastopili vlado v gospodarski krizi.

Propadanje bank

Od leta 1919 do konca leta 1932 je propadlo v Združenih državah preko 10.000 izmed 30.000 bančnih zavodov. Predvsem so propadle male podeželske banke, odvisne od farmerjev, katerih gospodarsko stanje nazaduje že od prvih povojnih let. Za njimi so propadale manjše banke po mestih in kočeno cele bančne skupine organizirane v raznih trustih. Finančna rekonstrukcijska korporacija

mornariški kapetan ameriške mornarice Marle postal vrhovni svetovalec kantonske vlade v vojaških vprašanjih. Mnogi ameriški častniki so zaposleni s tem, da vadijo kitajske vojake za borbo na morju, kopnem in v zraku. Od poslala 50 milijonov dolarjev, ki ga je dala Amerika Kitajski leta 1933, je uporabljenih že 7 milijonov dolarjev za nabavo orožja.

je, kakor trdijo ekonomski, rešila najmočnejše finančne skupine, kot n. pr. First National in Corn Exchange.

Kot prvi pojav nainovejšje krize se smatra ledeni moratorij za vse banke države Michigan (pred slinajstimi dnevi). Nad 500 bančnih zavodov je po odredbi guvernerja ustavilo za en teden vse poslovanje. Wall Street je prikočil na pomoč. Prvo noč po izdani odredbi so že poslali 40.000.000 dolarjev z Wall Streeta v Detroit. Nastala je napetost radi pomanjkanja gotovine. Noč in dan je Zvezni rezervni odbor razpravljal in ukrepal o rešitvi. Hoover in njegov zakladniški tajnik Mills sta nujno pozivala kongres za takojšnjo akcijo. Roosevelt sam ni storil nobenih ukrepov od nastopa. Guverner države New York Lehman se je upiral bančnemu moratoriju in je šele po celonočnem razpravljanju ob polni jutraj na dan ustoličenja Roosevelta izdal odredbo za dvodnevni bančni praznik. Istega dne je 45 držav odredilo moratorij od 2 do 10 dni. V ponedeljek (danes) pa je predsednik Roosevelt proglasil 4 dni splošnega moratorija za vse banke v Uniji.

Odrešilni načrt

Novi zakladniški tajnik Woodin izjavlja, da odredba ne pomenja odprave zlatnega standarda. Le zlata in gotovine primanjkuje. Značilno je, da v vladnih krogih pri vsem tem vlada širok optimizem. Predsednikova deklaracija bančnega praznika vsebuje sledeče točke:

1. Bančni praznik od 6. do 9. marca.
2. Prepoved dviga zlata in srebra za izvoz kakor tudi za domačo trgovino.
3. Izdajo skriptov (certifikatov) na vloge po bančnih zavodih, da se na ta način omogoči nadaljevanje trgovine.
4. Dovoljenje bankam, da smejo po navodilih zveznega zakladniškega tajnika sprejemati nove vloge.

Radikalne odredbe nove administracije so postavile deželo v položaj, kakršen je vladal za časa prvotnih gospodarskih panik. Druga izhoda ni bilo. Trgovina New Yorka je padla, banke so zastražene in policijske patrulje na avtomobilih so pripravljene za slučaj izsedov. Tiskarne hitijo s tiskanjem skriptov, kateri naj omogočijo trgovino med praznikoma.

Kot glavni vzrok bančne krize Združenih držav se smatra rastoče nezaupanje vlagateljev. Pred sedanjimi odredbami so bile panike pred bankami, kjerkoli se je razširila vest o polomu, vsledenju pojav. V Ameriki, kjer se v normalnih časih računa, da je le 5% trgovine izvršene z gotovino in 93% s kreditom, je po padcu kredita pomanjkanje gotovine toliko občutljivejšo. S tem izgovorom zagovarjajo inflacije tudi najbolj pritiskajo administracijo, da poveča oblok papirnatega denarja. YPAL

Socialne smernice ameriških protestantskih cerkva

V teku zadnjih let prihajajo iz ameriških Združenih držav glasovi, ki kažejo, da je lamajšnja družba spričo sodobne krize bolj pripravljena na notranjo obnovo in presnove kakor pa Evropa. Merodajni evropski gospodarski krogi go očito še uverjeni, da pride do konjunktturnega preobrata; ki pomore sedanjemu gospodarskemu režimu zopet na konja. Na vsak način se še nič ne zganja, da bi hoteli graditi na kakih novi podlagi. Nasprotno pa yankeeji v njegovem prostranem prostoru ne ovirajo pregleda nikake tradicije, pač pa mu tiči v krvi še dober del pionirskega duha; zato brez prehudih predsodkov moltri svoje lastne socialne in pa gospodarske predpogoje. Odtoč pač dejstvo, da Američani prej in laže prihajajo do spoznanja, da je postala globoka in široka socialna prenova neobhodno potrebna. V tem smislu izzvenevajo razprave in izjave mnogih odličnih ameriških katoličanov po uglednih svetovnih smotrah, a enako spoznanje se hitro širi tudi v protestantskem delu ameriškega prebivalstva. »Federal Council of the Churches of Christ in America« ima že leta svoj lasten »socialni kredo«, ki ga je v letih od 1929 do konca 1932 poseben odbor znova predelal in opredelil. Program pride v teku letošnjega leta pred zastopstva posameznih protestantskih cerkva in pričakujejo, da ga bodo povsodi soglasno osvojili. Program vsebuje sedemnaest točk, ki so take, da jih tudi katoličani ne morejo brezbrizno prezreti, kakor pripominja newyorški katoliški tednik »The Commonweal«.

Novi »socialni kredo« ameriških protestantov se glasi: 1. Krščanska načela socialne blaginje je treba praktično uporabiti pri pridobivanju in uporabi lastnine; spekulacija in dobičarski motiv naj se podredita ustvarjalnemu duhu in medsebojnemu sodelovanju. 2. Kreditni in denarni sistem naj se v svrhu splošne blaginje podredita socialni uporabi in kontroli. 3. Priznati se mora pravica elebnege do možnosti samostojne; posest naj se še nadalje v primerneje razdeli; delavstvo naj dobi plače, ki zadostujejo za življenje kot svoj najmanjši delež, vrhu tega naj dobi delavstvo pravičen del od industrijske in poljedelske proizvodnje. 4. Vsak človek, ki dela, bodisi v mestu bodisi na kmetih, naj bo deležen varstva pred delovnimi nepravilnostmi. 5. Uvede naj se socialno zavarovanje proti bolezni, nezgodam, bedi v starosti in brezposelnosti. 6. Spričo naraščanja industrijske produktivnosti naj se zniža delovni čas; vsak teden naj ho vsaj en delaprost dan in po možnosti naj se delovni teden še nadalje skrajša. 7. Posebej naj se uredi delovni pogoji za žene v varstvo njihovega zdravja kakor tudi blaginje tako družine kakor splošnosti. 8. Priznati treba pravico delojemalcev in delodajalcev, da se organizirajo za skupne akcije gospodarskega in socialnega značaja; obem stranem se zavaruj izvajanje te pravice; oba dela sta obvezana, da delata za splošni blagor; pospeševati je treba združbe in druge splošno-koristne organizacije gospodarstva in posebno kmetijstva. 9. Otroško delo se odpravi; zadostno je treba poskrbeti

za varstvo, vzgojo, versko izobrazbo in splošno okrepitev vsakega otroka. 10. Družina se zaščiti z javnim priznanjem »standarda čistosti«; mladina se mora vzgojno pripravljati na zakon, ustanovitev lastnega doma in roditeljstvo. 11. Nasproti kmetiskemu stanu se mora uveljaviti gospodarska pravičnost v zakonodaji, denarstvu, prometu in ureditvi can kmetijskih pridelkov, upoštevajoč produktivne in življenjske stroške. 12. Vse temeljne kulturne možnosti in družabne prednosti mestnega prebivalstva je treba razširiti tudi na kmete. 13. Posameznika in družbo je treba zaščititi pred socialno, gospodarsko in moralno škodo vsakega trgovanja z opijanjivimi pijanci in v navado zavajajočimi opijanjivimi skupi. 14. Pri postopanju s posredstvom naj se uporablja krščansko načelo »odrežujočega poboljšanja«; preosnujejo naj se kazenske in poboljševalne metode ter tistvarne ustanove, kakor tudi kazenskopravno postopanje. 15. Vsi brez razlike morajo biti deležni pravičnosti, možnosti napredovanja in enakih pravic; ljudske, gospodarske in verske skupine naj se medsebojno sporazumejo in sodelujejo. 16. Vojska je zločin; izvršiti se mora dalekosežna omejitev oboroževanja, sodelovati treba pri mednarodnih ustanovah za mirno poravnavo vseh sporov; zgraditi je treba svetovni red kooperacije. 17. Priznati in zavarovati se morajo take pravice kakor dolžnosti svobode govora, zborovanja in tiska; vzpodbujati je treba svobodno izražanje miselnosti kot bistvenega sredstva za izkajanje resnice.

Nov ameriški moratorij?

London, 22. marca. Z. V tiskajskih krogih je povzročila predhodno senzacijo Rooseveltova izjava, da ne namerava zahtevati od kongresa pooblastil za proglasitev moratorija za 15. junija tega leta zapadli obrok vojnih dolgov. »Daily Express« piše, da Roosevelt zanestljivo računa s tem, da bodo evropske države zadostile svojim obveznostim dne 15. junija. Zaradi tega bi bil angleški finančni minister prišljenj spramotni državam proračun in mu dodati še znesek od 27 milijonov funt-sterlingov. List misli, da bo tudi Anglija zahtevala od svojih evropskih dolžnikov, da izpolnijo svoje obveznosti, če bo morala ona plačati Ameriki zapadli obrok. Drugi listi, posebno »Daily Mail« pa pišejo, da hoče Roosevelt s svojo izjavo nujno prisiliti deželnske države, da bi ponudile nekatero kompenzacijo za olajšavo plačila vojnih dolgov. Te učenosti bi se izvršile na trgovinskem in carinskem področju.

Dunajska vremenska napoved: Večmoma jasno, jutraj precejšen mrak, ki pa ne bo več dolgo trajal.

Zagrebska vremenska napoved: Oblačno in nekoliko spremenljivo. Ostalo bo pa še hladno in vetrovno.